

CYBERLEKCJE ^{3.0}

Scenariusz lekcji

Wizerunek i tożsamość w sieci

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Wizerunek i tożsamość w sieci

Scenariusz lekcji dla klasy 4–6 szkół podstawowych

Scenariusz opracowany w ramach projektu „Działania wspierające nauczanie o cyberbezpieczeństwie”

Autorka scenariusza: Agata Arkabus, Bernardetta Czerkawska

Redakcja merytoryczna: Cyberprofilaktyka NASK (Dział Profilaktyki Cyberzagrożeń), Dział Budowania Świadomości Cyberbezpieczeństwa

Redakcja językowa, dostępność (WCAG): Emilia Troszczyńska-Roszczyk, Marta Danowska

© NASK Państwowy Instytut Badawczy

Warszawa 2023

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne (CC BY-NC) 4.0 Międzynarodowe

NASK Państwowy Instytut Badawczy

ul. Kolska 12

01-045 Warszawa

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Spis treści

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć dla osoby prowadzącej	3
Informacje na temat zajęć	4
Cele ogólne powiązane z podstawą programową	4
Etyka.....	4
Informatyka.....	5
Plastyka.....	5
Godziny wychowawcze.....	5
Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową	6
Kompetencje kluczowe.....	6
Cele zajęć w języku ucznia:.....	6
Kryteria sukcesu dla ucznia/uczennicy:.....	7
Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:.....	7
Metody/techniki pracy.....	7
Formy pracy:.....	8
Środki dydaktyczne:.....	8
Przebieg zajęć	8
Wprowadzenie.....	8
Część główna.....	8
Podsumowanie.....	11
Komentarz metodyczny	11
Sposoby oceniania.....	11
Kryteria:.....	11
Praca z uczniem ze zróźnicowanymi potrzebami edukacyjnymi.....	11
Bibliografia/Netografia	12

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Temat: **Wizerunek i tożsamość w sieci**

Klasa: **4–6 szkoły podstawowej**

Czas realizacji: **2 x 45 minut**

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć dla osoby prowadzącej

Internet jest przepiętny zdjęciami i materiałami filmowymi, których przedstawiają wielu znanych piosenkarzy, aktorów, influencerów. Zasoby sieciowe to także obszar kontaktów i współpracy internetowej młodzieży i osób dorosłych. Każdego dnia młodzi ludzie publikują posty, udostępniają zdjęcia, dzielą się swoimi sukcesami lub po prostu chcą zaistnieć w środowisku rówieśników. Najczęściej wykorzystują w tym celu portale społecznościowe, które posiadają różnorodne funkcje umożliwiające publikowanie własnego wizerunku.

Uczniowie, chcąc nadążyć za młodzieżowymi trendami, chętnie promują swój wizerunek. Zapominają przy tym niestety o zachowaniu podstawowych zasad bezpieczeństwa. Często nie są również świadomi zagrożeń, które wiążą się z udostępnianiem swojego wizerunku oraz ochroną tożsamości w sieci. Ważnym atutem internetowego promowania wizerunku według dzieci i młodzieży jest pokazywanie wartościowych i markowych przedmiotów, które mają wskazywać na odpowiednie usytuowanie finansowe rodziców. Młodzi użytkownicy Internetu, wzorując się na znanych celebrytach i influencerach, dążą do pozyskiwania wielu znajomych w Internecie. Często nie mają jednak świadomości, kto naprawdę znajduje się po drugiej stronie ekranu.

Coraz młodsze dzieci promują się przy wykorzystaniu portali społecznościowych. Zgodnie z regulaminem Facebooka konto w tym serwisie może utworzyć tylko osoba, która ukończyła co najmniej 13 lat. Niestety dzieci

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

bardzo często dokonują rejestracji w portalu, podając fałszywe dane lub angażując w to rodziców.

Zachowania tego typu powinny uświadomić rodzicom i nauczycielom, jak istotne jest edukowanie młodego pokolenia w zakresie rozsądnego udostępniania wizerunku i ochrony tożsamości w Internecie. Bardzo ważne jest, aby rodzice kontrolowali, jakie dane i zdjęcia ich dzieci publikują online, oraz zwracali uwagę na odpowiednie ich zachowanie w sieci, w tym przestrzeganie netykiety.

Informacje na temat zajęć

Cele ogólne powiązane z podstawą programową

Etyka

II. Człowiek wobec innych ludzi. Uczeń:

13. rozpoznaje i charakteryzuje różne przejawy przemocy; wyjaśnia pojęcie cyberprzemocy;

IV. Człowiek a świat ludzkich wytworów. Uczeń:

1. podaje przykłady ludzkich wytworów materialnych i niematerialnych oraz rozważa ich znaczenie w kontekście pytania o dobre życie;

6. podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych.

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Informatyka

V. Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa. Uczeń:

1. posługuje się technologią zgodnie z przyjętymi zasadami i prawem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy;
2. uznaje i respektuje prawo do prywatności danych i informacji oraz prawo do własności intelektualnej;
3. wymienia zagrożenia związane z powszechnym dostępem do technologii oraz do informacji i opisuje metody wystrzegania się ich;

Plastyka

II. Doskonalenie umiejętności plastycznych – ekspresja twórcza przejawiająca się w działaniach indywidualnych i zespołowych. Uczeń:

2. rysuje, maluje, ilustruje zjawiska i wydarzenia realne i wyobrażone (także w korelacji z innymi przedmiotami).

Godziny wychowawcze

Tematyka może wynikać z obowiązującego w szkole

Programu Wychowawczo-Profilaktycznego. Zawsze zakłada on wsparcie uczniów i uczennic w rozwoju kompetencji społecznych i bezpiecznego korzystania z sieci.

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową

Uczeń:

- zna zagrożenia wynikające z publikacji zdjęć w sieci;
- rozumie problematykę tożsamości osoby w Internecie;
- obserwuje i analizuje fakty wynikające z udostępniania informacji w sieci;
- zna i rozumie pojęcie cyfrowego śladu;
- wykorzystuje aktywność plastyczną w utrwalaniu wiedzy i wiadomości.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje językowe;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się.

Cele zajęć w języku ucznia:

1. Dowiem się, czym jest cyfrowy ślad i w jaki sposób go zostawiam.
2. Przygotuję plakat informujący społeczność szkolną o chronieniu danych w sieci.

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Kryteria sukcesu dla ucznia/uczennicy:

1. Potrafię wyjaśnić pojęcie cyfrowego śladu i wyjaśnić, jak on działa w sieci.
2. Podczas pracy w parach ustalę zasady, których warto przestrzegać, korzystając z różnych programów, aplikacji i platform cyfrowych.
3. Wykonam plakat na papierze lub w programie [canva.com](https://www.canva.com), na którym umieszczę ilustrację powiązaną z tematem zajęć oraz cztery zasady bezpiecznego zamieszczania informacji o sobie w sieci. Plakat będzie napisany językiem zrozumiałym, a jego kompozycja będzie czytelna.

Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:

- Do tworzenia przez uczniów i uczennice plakatów polecamy [canva.com](https://www.canva.com), jeśli uczniowie nie mają konta, plakat można wykonać w przeglądarce.
- ROZSZERZENIE: lekcję można przeprowadzić z wykorzystaniem przez uczniów smartfonów – jeden na parę wystarczy. Można wówczas przygotować tablicę internetową np. jamboard.google.com lub pl.padlet.com do umieszczenia efektów pracy w grupach. . Należy wówczas udostępnić uczniom link, choćby poprzez QR Code ([qr- online.pl](https://qr-online.pl)).

Metody/techniki pracy

- pogadanka indywidualna;
- dyskusja na forum klasy i w grupach;
- praca z filmem;
- metoda problemowa: tworzenie definicji, wnioskowanie indukcyjne;
- metoda praktyczna – tworzenie plakatu.

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Formy pracy:

- indywidualna;
- grupowa – praca w parach i w grupach/kula śniegowa.

Środki dydaktyczne:

- [karta pracy „WIZERUNEK I TOŻSAMOŚĆ W SIECI”](#);
- [film „Papla”](#) z cyklu „Owce w sieci”;
- kartki do zapisania efektów pracy w grupie i do stworzenia plakatów.

Przebieg zajęć

Wprowadzenie

Nauczyciel rozpoczyna zajęcia od wprowadzenia:

Wizerunek i tożsamość – dziś będziemy rozmawiać o tych dwóch słowach.

Praca w parach – porozmawiajcie w parach o tym, jak rozumiecie oba słowa.

Jaka jest między nimi różnica? (wnioski uczniowie mogą zapisywać na tablicy wirtualnej). Nauczyciel zbiera hasła, może je zapisać na tablicy.

Zwraca uwagę, że wizerunek sami tworzymy (sposób ubierania się, wypowiedzenia, z kim się przyjaźnimy, do jakich grup należymy, w co gramy itp.), tożsamość wynika z różnych, autentycznych danych osobowych.

Część główna

1. **Praca indywidualna** – nauczyciel prosi uczniów o uzupełnienie [karty pracy: „WIZERUNEK I TOŻSAMOŚĆ W SIECI”](#); zachęca do refleksji wg podanej na niej instrukcji. Uzupełniają tylko tę część, która dotyczy pracy indywidualnej.
2. **Praca w parach** – uczniowie porównują swoje zapiski z pracy indywidualnej i dyskutując, uzupełniają dotyczącą [pracy kartę: „WIZERUNEK I TOŻSAMOŚĆ W SIECI”](#) w parze.

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Praca w czwórkach – pary uczniów tworzą czwórki.

Etap 1. Wspólna dyskusja w grupie:

- Jakich danych różne platformy najczęściej potrzebują?
- W jaki sposób na tych platformach udostępniamy swój wizerunek i swoją tożsamość?

Etap 2. – tworzenie definicji:

Kiedy korzystamy z sieci, każdy z nas zostawia po sobie tzw. cyfrowy ślad.

Stwórzcie definicję: co to jest cyfrowy ślad? Kto i kiedy go zostawia? Kto i kiedy może go znaleźć? – uczniowie zapisują definicję na plakatach lub na tablicy wirtualnej.

3. Po zakończonej pracy nauczyciel prosi uczniów o odczytanie udzielonych odpowiedzi. Niektóre z nich wypisuje na tablicy, aby były dobrze widoczne i zapamiętane przez pozostałych. Na koniec uczniowie wracają na swoje miejsca.

Ważne: zwracamy uwagę, że ślad cyfrowy to każda informacja, jaką podajemy w różnych e-mailach, formularzach, komentarzach, wpisach, postach itp. Tworzą go teksty, cyfry (np. kod pocztowy), zdjęcia, filmiki, rolki itp.

4. **Pogadanka** – Przyjrzyjmy się teraz wnikliwiej portalom społecznościowym.

- Jakie znacie portale społecznościowe? (Facebook, TikTok, Snapchat, Instagram, Twitter itp.)
- Do czego są nam potrzebne portale społecznościowe? (ludzie komunikują się, przekazują informacje o sobie, dzielą się wydarzeniami ze swojego życia itp.)

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Praca z filmem – obejrzymy teraz film o pewnym chłopcu, który założył sobie konto na portalu społecznościowym. Dzielił się na nim zdarzeniami z życia, dyskutował, zamieszczał posty. Sprawdźmy, czego możemy nauczyć się od Jaśka.

Projekcja filmu „Papla” z cyklu „Owce w sieci”.

Dyskusja na forum klasy:

- Co zrobił Jasiek?
- Jakie były konsekwencje?
- Czego uczymy się od Jaśka?

5. **Praca w trójkach** – zapiszcie, jakie mogą być konsekwencje, gdy zamieścimy nasze zdjęcia i wrażliwe informacje na portalach społecznościowych. Co się stanie, gdy przeczyta je osoba, która nas nie lubi albo nie jest uczciwa? – wnioski uczniowie mogą zapisać na tablicy wirtualnej. Uczniowie odczytują swoje propozycje.

Ważne: zwracamy uwagę na hejt, wykorzystanie wizerunku bez zgody osoby przedstawionej na zdjęciu, groźby i szantaż ze strony obcych osób, wskazywanie miejsca zamieszkania, przedstawianie posiadanych wartościowych rzeczy itp.

6. Przygotowanie plakatu z zasadami bezpiecznego zamieszczania swoich danych wizerunkowych i tożsamościowych w sieci, które powiesimy na korytarzu szkoły lub zamieścimy na stronie szkoły.

Wersja podstawowa – w trójkach/czwórkach młodzież zapisuje cztery zasady, które według nich są najważniejsze i wykonuje plakat. Ikona może być w formie kolażu z dostępnej gazety.

Wersja rozszerzona – pary pracują na smartfonach lub w pracowni komputerowej i wykonują plakat w programie [canva.com](https://www.canva.com).

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Podsumowanie

Wspólne oglądanie plakatów i dyskusja:

- Dlaczego dzisiejszy temat lekcji jest ważny? – nauczyciel pozwala uczniom i uczennicom na swobodne wypowiedzi. Dba, by głos miały osoby, które nie odzywały się na tych zajęciach na forum klasy.

Komentarz metodyczny

Sposoby oceniania

Ocenić może podlegać wykonany plakat.

Kryteria:

- plakat zawiera ilustrację nawiązującą do tematyki lekcji;
- plakat zawiera cztery zasady bezpiecznego umieszczania danych w sieci;
- zasady zapisane są w sposób zrozumiały;
- plakat jest czytelny.

Warto udzielić uczniom informacji zwrotnej i zwrócić uwagę na kryteria oceny.

Praca z uczniem ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi

W zależności od dysfunkcji uczniów należy umożliwić swobodne przemieszczanie się oraz pełny udział w pracy w grupach.

W razie konieczności przygotujemy odpowiednie miejsce w klasie sprzyjające efektywnej pracy dziecka.

CYBERLEKCJE 3.0

Wizerunek i tożsamość w sieci

Bibliografia/Netografia

- Borkowska A., Witkowska M., (2020), [„Sharenting i wizerunek dziecka w sieci”](#), Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- [„Sharenting i wizerunek dziecka w sieci”](#), Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- Fundacja Orange, (2020), [„Sharenting. Co warto wiedzieć o publikowaniu wizerunku dziecka w sieci”](#) [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- Fundacja Uniwersytet Dzieci, (2017), [film „Jakie ślady zostawiamy w Internecie?”](#) [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- Kwaśnik A., Polak Z., Sowiński P., (2021), [„Cyfrowy ślad małego dziecka”](#), Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- Rywczyńska A., Wójcik Sz., (2018), [„Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży online”](#), Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę [online, dostęp z dn. 28.06.2023].
- Sochocka K., Van Laere K., (2018), [„Lubię to! Nastolatki w mediach społecznościowych \(13–15 lat\)”](#), Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy [online, dostęp z dn. 28.06.2023].